

Zbornik sudske prakse

Predmet T-748/20

**Europska komisija
protiv**

Centre d'étude et de valorisation des algues SA (CEVA) i dr.

Presuda Općeg suda (sedmo vijeće) od 6. rujna 2023.

„Arbitražna klauzula – Poseban istraživačko-razvojni program u području ‚Kvaliteta života i upravljanje životnim resursima‘ – Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava – OLAF-ovo izvješće o istrazi u kojem su utvrđene financijske nepravilnosti – Vraćanje isplaćenih iznosa – Primjenjivo pravo – Zastara – Učinak OLAF-ova izvješća”

1. *Sudski postupak – Pokretanje postupka pred Općim sudom na temelju arbitražne klauzule – Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava u okviru posebnog istraživačko-razvojnog programa – Ugovor uređen pravom države članice – Izvješće Europskog ureda za borbu protiv prijevara (OLAF) u kojem su utvrđene financijske nepravilnosti koje je počinio ugovaratelj – Zahtjev za povrat isplaćenih bespovratnih sredstava nakon utvrđenja tih nepravilnosti – Otvaranje postupka sanacije u odnosu na tog ugovaratelja u drugoj državi članici – Posljedica – Primjenjivost Uredbe br. 1346/2000 – Prijava potraživanja vjerovnika u državi članici u kojoj je pokrenut postupak – Učinci – Prekid zastarnog roka propisanog pravom prve države članice*
(čl. 272. UFEU-a; Uredba Vijeća br. 1346/2000, čl. 3. st. 1., čl. 4. st. 2. t. (f), čl. 16. st. 1. i čl. 17. st. 1.)

(t. 37.-57.)

2. *Sudski postupak – Pokretanje postupka pred Općim sudom na temelju arbitražne klauzule – Ugovor koji podliježe nacionalnom pravu – Primjenjivost nacionalnog materijalnog prava*
(čl. 272. UFEU-a)

(t. 61., 93.)

Kratak prikaz

Europska komisija sklopila je 17. siječnja 2001. ugovor s Centre d'étude et de valorisation des algues SA (CEVA) u svrhu provedbe projekta u okviru posebnog istraživačko-razvojnog programa kojim je bila predviđena isplata bespovratnih sredstava (u daljnjem tekstu: ugovor Seapura). Taj ugovor uređen je belgijskim pravom¹.

¹ Članak 5. stavak 1. ugovora Seapura

Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF) 2006. otvorio je istragu slijedom sumnje u prijevaru u vezi s nekoliko projekata koje je provodila CEVA, uključujući i onaj obuhvaćen ugovorom Seapura. U prosincu 2007. OLAF je usvojio svoje konačno izvješće u kojem je, u okviru izvršenja ugovora Seapura utvrdio financijske nepravilnosti. Komisija je dopisom od 29. listopada 2008. obavijestila CEVA-u da joj, zbog teških financijskih nepravilnosti utvrđenih u OLAF-ovu izvješću, namjerava izdati obavijest o terećenju u svrhu povrata bespovratnih sredstava isplaćenih na temelju ugovora Seapura. Komisija je 13. ožujka 2009. CEVA-i poslala četiri obavijesti o terećenju, a zatim 11. svibnja 2009. četiri opomene te naposljetku 12. lipnja 2009., s obzirom na to da CEVA nije izvršila plaćanje, Komisija joj je poslala četiri službene opomene.

Presudom tribunala correctionnel de Rennes (Sud za lakša kaznena djela, Francuska) od 26. travnja 2011. CEVA i njezin bivši direktor proglašeni su krivima za prijevaru i pronevjeru javnih sredstava te im je izrečena novčana kazna i uvjetna zatvorska kazna. Odlučujući o građanskoj tužbi koju je podnijela Komisija, tribunal correctionnel de Rennes (Sud za lakša kaznena djela u Rennesu) naložio je tuženicama, dijelom na solidarnoj osnovi, da Komisiji naknade pretrpljenu materijalnu štetu, posebno zbog financijskih nepravilnosti počinjenih u provedbi ugovora Seapura. Presudom od 1. travnja 2014. cour d'appel de Rennes (Žalbeni sud u Rennesu, Francuska) oslobodio je CEVA-u i njezina bivšeg direktora svih optužbi i odbio građansku tužbu Komisije. Presudom od 12. studenoga 2015., na prijedlog glavnog državnog odvjetnika pri Žalbenom sudu u Rennesu, chambre criminelle de la Cour de cassation (Kasacijski sud, vijeće za kaznena pitanja, Francuska) ukinuo je presudu navedenog suda isključivo na temelju njezinih odredbi kojima je naloženo da se tuženici oslobode za pronevjeru javnih sredstava i u tom je opsegu slučaj prosljedio couru d'appel de Caen (Žalbeni sudu u Caenu, Francuska).

Presudom od 22. lipnja 2016. tribunal de commerce de Saint-Brieuc (Trgovački sud u Saint-Brieucu, Francuska) pokrenuo je postupak sanacije u pogledu CEVA-e i imenovao opunomoćenika suda u postupku sanacije. Komisija je 15. rujna 2016., u okviru tog postupka, opunomoćeniku suda u postupku sanacije prijavila potraživanje koje odgovara ukupnom iznosu obavijesti o terećenju izdanih u svrhu dobivanja povrata bespovratnih sredstava isplaćenih na temelju ugovora Seapura. Opunomoćenik suda u postupku sanacije je 6. prosinca 2016. osporio Komisijino potraživanje.

Presudom od 21. srpnja 2017. tribunal de commerce de Saint-Brieuc (Trgovački sud u Saint-Brieucu) prihvatio je CEVA-in plan sanacije i imenovao povjerenika za provedbu tog plana.

Presudom od 23. kolovoza 2017., koja je postala pravomoćna, cour d'appel de Caen (Žalbeni sud u Caenu), odlučujući nakon što mu je predmet vraćen povodom kasacijske žalbe, oslobodio je CEVA-u optužbe za pronevjeru javnih sredstava te je osudio njezina bivšeg direktora na uvjetnu zatvorsku kaznu i novčanu kaznu zbog pronevjere javnih sredstava.

Rješenjem od 11. rujna 2017. stečajni sudac u postupku sanacije odbio je Komisijino potraživanje u cijelosti. Komisija je na to rješenje uložila žalbu. Presudom od 24. studenoga 2020. cour d'appel de Rennes (Žalbeni sud u Rennesu) poništio je navedeno rješenje i utvrdio postojanje dvaju ozbiljnih sporova u pogledu roka zastare i osnovanosti obavijesti o terećenju, smatrajući da je o tim sporovima trebao odlučiti nadležni sud pred kojim je Komisija trebala pokrenuti postupak.

U tom kontekstu Komisija je tužbom na temelju članka 272. UFEU-a² zatražila od Općeg suda da odredi iznos njezina potraživanja koji odgovara povratu bespovratnih sredstava isplaćenih prema ugovoru Seapura.

Opći je sud svojom presudom prihvatio Komisijin zahtjev i utvrdio iznos njezina potraživanja prema CEVA-i u skladu s člankom 3. stavkom 5. Aneksa II. ugovoru Seapura.

Ocjena Općeg suda

Nakon što je potvrdio svoju nadležnost za odlučivanje o Komisijinoj tužbi na temelju arbitražne klauzule predviđene ugovorom Seapura³, Opći je sud ispitao, prvo, prigovor nedopuštenosti koji je iznijela CEVA, odnosno prigovor zastare Komisijina zahtjeva.

Što se tiče verzije financijskih uredbi primjenjivih na činjenice u ovom predmetu, Opći je sud naveo da, na dan sklapanja ugovora Seapura, odnosno 17. siječnja 2001. Financijska uredba br. 2548/98⁴ nije predviđala posebne odredbe o roku zastare, niti o načinu prekida zastare. Stoga su pravila o zastari koja se primjenjuju u ovom slučaju ona predviđena zakonom koji uređuje ugovor, odnosno belgijsko pravo.

Stoga je Opći sud primijetio da se u belgijskom zakonu, člankom 2262.a stavkom 1. belgijskog građanskog zakonika, koji se primjenjuje na ugovorne radnje, predviđa da „sva obveznopravna potraživanja zastarijevaju za deset godina”. Opći je sud dodao da, u skladu s člankom 2257. belgijskog Građanskog zakonika, rok zastare za obveznopravna potraživanja počinje teći od dana koji slijedi nakon dana dospijeca potraživanja.

S jedne strane, Opći je sud naveo da je ovaj spor ugovorne prirode. Naime, u članku 3. stavku 5. Priloga II. ugovoru Seapura navodi se da, „[n]akon datuma završetka ugovora, ili raskida ugovora ili završetka sudjelovanja ugovaratelja, Komisija može od ugovaratelja zahtijevati ili zahtijeva, ovisno o slučaju, zbog prijevare ili teških financijskih nepravilnosti uočenih tijekom revizije, povrat cjelokupnog doprinosa Zajednice koji su mu uplaćeni”. Iz teksta te odredbe proizlazi da su se stranke ugovora Seapura složile da povrat cjelokupnog doprinosa Unije isplaćenog CEVA-i zbog prijevare ili teških financijskih nepravilnosti uočenih tijekom revizije podliježe Komisijinu prethodnom zahtjevu za povrat. U tu je svrhu Komisija 13. ožujka 2009. poslala CEVA-i četiri obavijesti o terećenju s ciljem naplate svojeg potraživanja. Opći je sud smatrao da je Komisija stoga tog datuma od CEVA-e zatražila povrat iznosa koje je potonja primila na temelju ugovora Seapura. U tim okolnostima, u skladu s odredbama članka 3. stavka 5. Priloga II. ugovoru Seapura, Komisijino potraživanje dospjelo je 13. ožujka 2009.

S druge strane, Opći je sud utvrdio da CEVA nije iznijela niti jedan poseban argument iz kojeg bi bilo moguće utvrditi da je dug dospio prije 13. ožujka 2009. Stoga je rok od deset godina tijekom kojeg je Komisija mogla podnijeti tužbu protiv CEVA-e počeo teći dan nakon dospijeca obveze, odnosno 14. ožujka 2009., u skladu s člankom 2257. belgijskog građanskog zakonika. Stoga je Opći sud smatrao da je u načelu zastara nastupila 14. ožujka 2019.

² U skladu s člankom 272. UFEU-a Sud Europske unije nadležan je donositi presude na temelju svake arbitražne klauzule sadržane u ugovoru sklopljenom od strane Unije ili u njezino ime, bez obzira na to radi li se o javnopravnom ili privatnopravnom ugovoru. U skladu s člankom 256. stavkom 1. UFEU-a Opći sud nadležan je za odlučivanje u prvom stupnju u slučaju predmeta i postupaka iz članka 272. UFEU-a.

³ Članak 5. stavak 2. ugovora Seapura

⁴ Uredba Vijeća (EZ, EZUČ, Euratom) br. 2548/98 od 23. studenoga 1998. o izmjeni financijske uredbe od 21. prosinca 1977. koja se primjenjuje na opći proračun Europskih zajednica (SL 1998., L 320, str. 1.)

U ovom slučaju, Komisija je tvrdila da je zastarni rok prekinut dvaput, prvo, kada je Komisija kao stranka sudjelovala pred tribunalom correctionnel de Rennes (Sud za lakša kaznena djela u Rennesu) 26. travnja 2011. u provedbi imovinskopravnog zahtjeva i, drugo, kada je 15. rujna 2016. u okviru postupka sanacije koji se odnosi na CEVA-u prijavila potraživanje. U tom se smislu Opći sud ograničio na ispitivanje može li se zastarni rok valjano prekinuti prijavom potraživanja koju je u okviru postupka sanacije u vezi s CEVA-om podnijela Komisija, a da pritom nije potrebno ispitati i učinke izvršenja imovinskopravnog zahtjeva koji je Komisija podnijela tribunalu correctionnel de Rennes. Naime, Komisija tvrdi da je njezino potraživanje prijavljeno opunomoćeniku suda u postupku sanacije 15. rujna 2016. i da, prema sudskoj praksi belgijskog kasacijskog suda, prijava potraživanja prekida zastarni rok do okončanja postupka sanacije. Komisija je dodala da se opravdano poziva na prednosti francuskih postupaka kako bi se oslonila na prekid zastarnog roka na temelju belgijskog prava.

U ovom slučaju Opći je sud podsjetio na to da je 22. lipnja 2016. tribunal de commerce de Saint-Brieuc (Trgovački sud u Saint-Brieucu) otvorio postupak sanacije u pogledu CEVA-e. Komisija je 15. rujna 2016. u okviru tog postupka prijavila svoje potraživanje imenovanom opunomoćeniku suda u postupku sanacije. Naime, iz članka L.622-24 Francuskog trgovačkog zakonika proizlazi da, od objave odluke kojom se otvara postupak sanacije, svi vjerovnici čija je tražbina nastala prije odluke o otvaranju, s izuzetkom zaposlenika, šalju prijavu svojih potraživanja opunomoćeniku suda u postupku sanacije. Stoga je na temelju te odredbe Komisija, u okviru postupka sanacije otvorenog u pogledu CEVA-e, prijavila svoje potraživanje imenovanom opunomoćeniku suda u postupku sanacije. Osim toga, člankom L.622-25-1 Francuskog trgovačkog zakona propisano je: „Prijavom potraživanja prekida se zastara do okončanja postupka; oslobađa obveze slanja bilo kakve službene opomene, a vrijedi kao podnošenje tužbe sudu.”

U tom je pogledu Opći sud pojasnio da otvaranje postupka sanacije u Francuskoj znači izravnu primjenu Uredbe br. 1346/2000 koja se odnosi na stečajne postupke⁵, koja je tada bila na snazi i kojom je francusko pravo određeno kao *lex concursus*. Također je naveo da u skladu s člankom 4. stavkom 2. točkom (f) Uredbe br. 1346/2000 „pravom države u kojoj se pokreću postupci utvrđuju se uvjeti za pokretanje takvih postupaka, njihovo vođenje i njihovo okončanje”, a posebno „učinke stečajnog postupka na postupke pokrenute od strane pojedinačnih vjerovnika”. Štoviše, člankom 16. stavkom 1. te uredbe propisuje se da „[s]vaka sudska odluka o pokretanju stečajnog postupka donesena od strane suda države članice koja ima nadležnost na temelju članka 3. priznat će se u svim ostalim državama članicama od trenutka stupanja na snagu u državi u kojoj je postupak pokrenut”. Osim toga, člankom 17. stavkom 1. te uredbe propisuje se da „[s]udska odluka o pokretanju postupka iz članka 3. stavka 1. bez daljnjih formalnosti, proizvodi u svakoj državi članici iste učinke kao i u državi u kojoj je pokrenut postupak, osim ako nije drugačije propisano ovom Uredbom i sve dok postupak naveden u članku 3. stavku 2. nije pokrenut u toj drugoj državi članici”.

Slijedi, na temelju prethodnih odredbi, da su pokretanje postupka sanacije u Francuskoj u pogledu CEVA-e i naknadna Komisijina prijava u okviru tog postupka sanacije proizveli, u skladu s francuskim pravom, a posebno člankom L.622-25-1 francuskog trgovačkog zakonika, učinke u belgijskom pravu i, točnije, da je njime prekinut zastarni rok od deset godina predviđen tim pravom. Opći je sud pojasnio da bi učinci povezani s otvaranjem postupka sanacije otvorenog u pogledu CEVA-e naime bili zanemareni da prijava potraživanja koju je Komisija podnijela u Francuskoj 15. rujna 2016. nije proizvela prekid zastare u belgijskom pravu.

⁵ Uredba Vijeća (EZ) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o stečajnom postupku (SL 2000., L 160, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 3.)

U tim okolnostima, s obzirom na to da je Komisijina žalba uložena 19. prosinca 2020., Opći je sud smatrao da u ovom slučaju nije nastupila zastara i stoga je odbio prigovor zastare koji je iznijela CEVA, prije nego što je prihvatio Komisijin zahtjev i utvrdio njezino potraživanje prema CEVA-i.